

Liite 6. Kotouttamisen vastuunjako

(Lähde: Forssan seudun kotouttamisohjelma 2021 – 2024)

Valtio

Valtakunnallista kotouttamistyötä ja sen kehittämistä linjataan valtioneuvoston laatimalla valtion kotouttamisohjelmalla. Valtion kotouttamisohjelma sisältää valtakunnalliset kotouttamisen tavoitteet ja toimenpiteet, ja se ohjaa virkamiesten ja muiden kotouttamistoimijoiden työtä. Ohjelma laaditaan neljäksi vuodeksi kerrallaan ja rahoitetaan valtion talousarvion rajoissa. Ohjelman valmistelua koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö. Vuosille 2020–2023 laadittavan valtionkotouttamisohjelman valmistelu on yhdistetty eduskunnan edellyttämän kotouttamisen uudistamistarpeita koskevan selonteon valmisteluun.

Kotouttamispolitiikan yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta ja ohjauksesta sekä valtakunnallisesta seurannasta ja arvioinnista vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Kotouttamisen kannalta keskeiset ministeriöt – opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö – määrittelevät lisäksi omat tavoitteensa ja toimenpiteensä kotouttamisen kehittämiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa kotouttamisesta ja kotouttamista koskevasta lainsäädännöstä sekä ELY-keskusten ohjaamisesta kotouttamiseen ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseen liittyvissä tehtävissä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa myös työntekijöiden, opiskelijoiden, harjoittelijoiden ja tutkijoiden maahanmuuttoon liittyvästä politiikasta ja lainsäädännöstä.

Sisäministeriö ohjaa ja kehittää maahanmuuttohallintoa, yhteensovittaa maahanmuuttoasioihin liittyvää toimintaa eri hallinnonaloilla ja vastaa maahanmuuttopolitiikan sekä maahanmuuttoa ja kansalaisuutta koskevan lainsäädännön kokonaisuudesta. Sisäministeriö edustaa Suomea useimmissa Euroopan unionin ja kansainvälisen yhteistyön maahanmuuttoasioissa.

Sisäministeriö tulosoittaa myös Maahanmuuttovirastoa. **Maahanmuuttovirasto** vastaa oleskelulupien ja kansalaisuuden myöntämisestä, EU-kansalaisten rekisteröinnistä, turvapaikkahakemusten käsittelystä, vastaanottokeskusten toiminnan ohjauksesta, ulkomaalaisen matkustusasiakirjojen myöntämisestä sekä käännyttämisestä ja karkottamisesta.

Ulkoministeriö vastaa Suomen viisumipolitiikasta. Suomen ulkomaan edustustot myöntävät viisumeita ja vastaanottavat kansalaisuusilmoituksia sekä oleskelulupahakemuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa maahanmuuttajien koulutuksen kehittämisestä erikoulutusasteilla sekä maahanmuuttajien kulttuuria, uskontoa, nuorisotyötä ja liikuntaa koskevista asioista. **Opetushallitus** vastaa maahanmuuttajien koulutusasioista sekä ulkomaalaisten tutkintojen tunnustamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa maahanmuuttajien terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä maahanmuuttajien toimeentuloon liittyvistä kysymyksistä.

Oikeusministeriö koordinoi kansallista perus- ja ihmisoikeuspolitiikkaa ja vastaa yhdenvertaisuuslainsäädännön toimeenpanosta sekä turvapaikanhakijoiden oikeusapuun liittyvästä lainsäädännöstä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka tehtävänä on edistää yhdenvertaisuutta ja puuttua syrjintään.

ELY-keskus ja aluehallintovirasto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset vastaavat kotouttamisen alueellisesta kehittämisestä, yhteistyöstä, yhteensovittamisesta ja seurannasta omilla toimialueillaan. ELY-keskukset laativat pakolaisten kuntaan osoittamisen alueellisen strategian ja vastaavat sen toimeenpanosta. ELYkeskukset vastaavat myös ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten asumisyksiköiden perustamisesta sopimisesta sekä valvonnasta.

ELY-keskusten tehtävänä on TE-toimistojen ohjaus, neuvonta, tukeminen ja osaamisen kehittäminen sekä työvoimakoulutuksena tarjottavan kotoutumiskoulutuksen suunnittelu, hankinta ja valvonta. ELY-keskukset tukevat ja neuvovat myös kuntia kotouttamistyössä ja kotouttamisohjelmien laadinnassa, ja seuraavat kotouttamisohjelmien toteuttamista. Lisäksi ELY-keskusten tehtäviin kuuluu hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen.

Aluehallintovirastot vastaavat maahanmuuttajien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta omille toimialueilleen kuuluvissa asioissa. Aluehallintovirastojen vastuulla on myös huolehtia, että maahanmuuttajien erityistarpeet huomioidaan esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa ja koulutus- ja sivistystoimessa sekä kuntien vastuulla olevien palvelujen laatua ja saatavuutta arvioitaessa. Aluehallintovirastot tekevät yhteistyötä toimialueensa ELY-keskusten kanssa.

Työ- ja elinkeinopalvelut

Työ- ja elinkeinopalvelut vastaavat työnhakijana olevien maahanmuuttajien työllistymisestä, kotoutumista tukevista työvoima- ja yrityspalveluista sekä palvelujen soveltumisesta maahanmuuttajille. Erityisinä kotoutumista edistävinä toimina TE-toimisto vastaa maahanmuuttaja-asiakkaidensa alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien tekemisestä sekä kotoutumiskoulutukseen ohjaamisesta. TE-toimisto toimii yhteistyössä kuntien kanssa.

Kunta

Kunnat vastaavat paikallisen kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta yhteistyössä TE-palveluiden kanssa. Kuntien tehtävänä on huomioida maahanmuuttajien tarpeet ja kotoutumisen edistäminen palveluidensa suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kuntien tehtävänä on myös varmistaa palveluntarjonnan riittävyys ja soveltuvuus maahanmuuttajille sekä huolehtia henkilöstön kotouttamisosaamisesta. Lisäksi kuntien tehtävänä on tukea kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta paikallistasolla ja edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä.

Kunnat osallistuvat maahanmuuttajien alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien laatimiseen tai vastaavat niiden laatimisesta työvoiman ulkopuolella oleville maahanmuuttajille.

Kotoutuja

Viranomaisten tehtävänä on huolehtia kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä. Maahanmuuttajalla itsellään on kuitenkin aktiivinen rooli omassa kotoutumisprosessissaan. Kotoutumispalveluita tarvitsevan maahanmuuttajan tehtävänä on osallistua henkilökohtaisen

kotoutumissuunnitelman laatimiseen sekä suunnitelmassa sovittuihin palveluihin ja toimenpiteisiin. Kotoutujan omatoimisuus, motivaatio ja sitoutuminen ovat kotoutumisen toteutumisen kannalta keskeisessä roolissa.